

ÖNSÖZ

19. yüzyılın son çeyreği ile 20. yüzyılın ilk çeyreğinde gerçekleşen Osmanlı'dan Cumhuriyet'e geçiş dönemi, birçok alanda olduğu gibi toplum, kültür ve eğitim hayatı açısından oldukça önemli bir devirdir. Bu dönemde eski tabiriyle münevver yeni tabirle aydın insanların ortaya çıkmamış hayatları, eserleri, fikir ve uygulamaları tarihin tozlu raflarında beklemektedir.

Ahmed Edib Bey'in hayatı, eserleri, fikirleri ile Türk toplum ve kültürüne katkıları şimdilik bütün boyutları ile araştırılıp ortaya konulmuş sayılamaz. Umulur ki benzer yapıdaki kişilikler gibi Ahmed Edib Bey'e de tarihimizde hak ettiği yer ve değer verilir. Yapılan literatür taramasına göre hakkında yapılmış lisansüstü tez olmayan Ahmed Edib Bey'in eserlerini ve fikirlerini konu edinen birkaç araştırma bulunmaktadır.¹ Bu araştırmalarda genellikle kadınların eğitimi ile yazdığı eserlerdeki eğitim görüşleri ön plana çıkmaktadır.

Ahmed Edib Bey zamanın en iyi sivil öğretim kurumlarından sayılan Mekteb-i Mülkiye'den mezun olduktan sonra kaymakamlık, valilik gibi devlet idaresiyle ilgili bir görev yerine eğitimciliği tercih etmiştir. Bu süreçte kariyerine yazarlık ve süreli yayın faaliyetlerini ekleyerek bu faaliyetlerini eğitim amacıyla kullanması eğitime verdiği önemi göstermektedir. Devlet memuriyeti ile beraber ve ondan sonra yayın faaliyetlerinde özellikle çocuk ve kadınların eğitimine önem vermesi, toplumsal ihtiyaçların farkına varıp bunlara çözüm üretme çabası olarak nitelendirilebilir. Ancak böyle idealist bir kişiliğin hayatına intihar ederek son vermesinin sırrı hâlâ çözülememiştir.

1 Duygu Oylubaş Katfar, Kadın Dergilerinde Öncü Bir Erkek Ahmet Edip Ve Ev Hocası Dergisi, Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi, 2017, 6(4), 2436-2447; İshak Tekin, Ayşe Yorulmaz, Nehri Aydınççe, Eğitim Tarihimizde Çocuk Oyunları: Ahmed Edib'in Terbiyevi Çocuk Oyunları Eseri Üzerine Bir İnceleme, I. Uluslararası Türk Dünyası Çocuk Oyun ve Oyuncakları Kurultayı Bildiri Kitabı, 2015, Eskişehir, s.757-765.

Ahmed Edib meslek hayatında öğretmenlik, okul müdürlüğü, il milli eğitim müdürlüğü, merkez teşkilatında genel müdürlük ve eğitim fakültesi dekanlığı gibi önemli birçok görevde bulunmuş, çok sayıda eser ortaya koymuştur. Bu çalışmanın kapsamını oluşturan ve özellikle okul öncesi dönem çocuklarının en önemli araçlarından biri olan eğitici oyunlar ile ilgili yazdığı *Terbiyevi Çocuk Oyunları* isimli eseri, yazarın döneminde ulusal anlamda ilk olma niteliği taşıırken, bugün alanyazına yön veren uluslararası bilim insanlarının eserleri ile çağdaş olma özelliğine sahiptir.

Terbiyevi Çocuk Oyunları eserinin ortaya çıkışı, II. Mahmud'un 1824'te eğitim alanında ilköğretimin devlet eliyle ve zorunlu olarak yürütüleceğini emretmesi ile başlayan ve 1924 Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile tamamlanan büyük bir değişim ve dönüşüm sürecinin son çeyreğine denk gelmektedir. Bu dönemin sonunda Osmanlı eğitimi, sivil öğretim kurumlarında "medrese ve vakıflara dayanan" bir yapıdan, "seküler ve devlet eliyle yürütülen" bir eğitim sistemine geçiş yaşamıştır. Bu dönemde eğitim kurumları, özellikle küçük çocuklar olmak üzere tüm çocukların eğitimlerini desteklemek ve daha verimli bir eğitim deneyimi için düzenli ders saatleri ve bunların arasında oyun ve teneffüsü kullanmaya başlamıştır. Genel olarak insanı rahatlatan ve eğlendiren faaliyetler olarak tanımlanabilecek oyun, okullarda eğitsel işlevler yüklenen bir yöntem ve faaliyettir.

Oyun, özellikle Ahmed Edib'in yaşadığı dönemlerden bazılarında çocuklara, farklı işlevler yüklenerek yansıtılmış bir araç haline dönüştürülmüştür. Özellikle Osmanlı Devleti'nin son yıllarındaki savaşlar ve artan savaş tehlikeleri, çocukların ileride askerî faaliyetlerde² ihtiyaç duyacakları becerileri kazanmaları için, oyunların dönemin koşulları ve ihtiyaçları bağlamında değerlendirilerek oluşturulmasını ve oynatılmasını gerektirmiştir. Dönemin iktidar-

2 Sabri Özçakır, *Meşrutiyet Çocuklarının Yetiştirilmesinde Terbiyevî Oyunların Rolü*, OTAM, 2018, 43(1), 141-164.

larından İttihat ve Terakki, eğitim müfredatlarında vatan ve millet sevgisi ve savunması, vatandaşlık görevleri, sağlıklı bir toplum ile beden eğitimi ve oyun faaliyetlerini aynı potada birleştiren bir yapı oluşturmayı hedeflemiştir.

Ahmed Edib eserini oluştururken otoritenin politikaları ile örtüşen unsurlara yer vermekle beraber diğer bilimsel ve eğitsel amaçlardan da kopmamıştır. Başka bir ifade ile oyunlarında savaş ve askeri imgelere yer verirken, çocuğun yakın ve uzak çevresi ile ilgili birçok unsuru da ele almıştır. Eğitim ve eğitici oyunlarla ilgili böylesine ciddi bir eserin Türk eğitim düşüncesi tarihine önemli bir katkı sağlaması umulmaktadır. Çalışmanın konuyla ilgilenenlere faydalı olacağı temennisiyle eleştirilerin daha iyi çalışmalara vesile olacağı düşünülmektedir. Bu eser, eğitim bilimleri alanının gelişmesi ve olgunlaşmasına, benzer eserlerin ortaya çıkmasına katkı sağlamak amacıyla, alana ve akademiye sunulmuştur. Eserin hazırlanmasında, yayımlanmasında ve basılmasında emeği geçenlere teşekkür ederiz.

Musa BARDAK
Nihat TOPAÇ
Ağustos 2019, İstanbul